GRANT journal
ISSN 1805-062X, 1805-0638 (online), ETTN 072-11-00002-09-4

EUROPEAN GRANT PROJECTS | RESULTS | RESEARCH & DEVELOPMENT | SCIENCE

Integrácia informačno-komunikačných technológií do výučby latinského jazyka

Erika Brodňanská[1]
Adriána Koželová[2]

[1] Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, Inštitút romanistiky; Ul. 17. novembra 1, 080 01 Prešov; erika.brodnanska@unipo.sk
[2] Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, Inštitút romanistiky; Ul. 17. novembra 1, 080 01 Prešov; adriana.kozelova@unipo.sk

Grant: KEGA 011PU-4/2013
Název grantu: Latinský jazyk a antická civilizácia formou e-learningu ako podpora dištančného štúdia pre hispanistov
Oborové zaměření: AM - Pedagogika a školství

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Publikácia prezentuje výsledky prvej fázy projektu zameraného na aktualizáciu a modernizáciu foriem výučby latinského jazyka v akademickom prostredí. Komplementárnosť moderných technológií a inovácie učebných metód zaručujú zvýšenie záujmu o štúdium tohto jazyka, podnecujú kreatívnosť, prehlbujú zmysel pre interdisciplinárny prístup a iniciujú interkultúrnu komunikáciu. Vo vývoji didaktického myslenia sú potrebné neustále zmeny, ktoré sú reflektované aj v novom učebnom komplexe, ktorého významnými atribútmi sú interaktivita a značná dynamickosť v porovnaní s doterajšími klasickými metódami.

Klíčová slova modernizácia vyučovania, latinský jazyk, informačno-komunikačné technológie

1. ÚVOD

Téma zaradenia latinského jazyka do jednotiek študijných programov na vysokých školách rezonuje v akademických fórach dlhodobo, no bez jednoznačných záverov. Potreba znalosti latinčiny z perspektívy prírodných, humanitných a spoločenských vied je nespochybniteľná. Pre svoju neoddeliteľnú spätosť s odbornou terminológiou takmer každého vedného odboru zaujíma latinčina výsadné postavenie v systéme jazyka. Vo funkcii latinčiny ako terminologického nástroja sa prejavuje dokonca jej dynamická črta. V niektorých oblastiach vedy ju možno charakterizovať ako veľmi výraznú. Pri pomenúvaní nových skutočností je latinský jazyk konfrontovaný s moderným svetom, prispôsobuje sa novým potrebám svojho okolia, prijíma do svojich subsystémov nové prvky (Oriňáková, 2012). Už elementárna znalosť latinčiny napomáha vnímavým používateľom hlbšie pochopiť vlastný jazyk, ale i jeho vzájomné súvislosti s modernými indoeurópskymi jazykmi. Úzky vzťah sa odráža najmä v národných jazykoch, ktoré vznikli na platforme latinského jazyka. Nápadná blízkosť v oblasti morfológie a syntaktických väzieb v španielčine, taliančine či francúzštine potvrdzuje storočiami modifikovaný proces vývoja týchto jazykov a poukazuje na ich kolísku v zložitých, zato však celkom logických konštrukčných väzbách latinčiny. (Karabová, 2011). Poznanie latinského jazyka umožňuje iniciovať výskum od základov, smeruje ku koreňom a zároveň otvára možnosti interdisciplinárnych prístupov.

Súčasnej generácii študentov, ktorí majú zväčša skúsenosti predovšetkým so štúdiom analytických typov jazyka (angličtina, francúzština) a jazykov introflektívneho typu (nemčina), sa javí latinčina so svojím deklinačným a konjugačným systémom ako náročná na pochopenie. Latinský jazyk má svoje pevné a logické gramatické pravidlá, ktoré je nutné dodržiavať, ale najprv pochopiť bez ohľadu na učebný text a metódu, ktoré učiteľ pri výklade použije. Pri vyučovaní latinčiny sa na Slovensku využívajú zväčša tradičné postupy, ktoré sa stotožňujú so skutočnosťou, že ide o mŕtvy jazyk, že prestal plniť funkciu materinského a národného jazyka, a takto k nemu pristupujú. Učí sa na základe logiky v jazyku a na základe istých pevne daných pravidiel. Výsledkom je, že len málokto latinský jazyk ovláda, ak pod ovládaním chápeme, že ho čítame a počúvame s porozumením či sme schopní vyjadriť sa v ňom písomne alebo ústne. Súčasné trendy vo vzdelávaní však vyžadujú využívať vo vyučovacom procese aktivizujúce metódy a formy, ktoré študenta zaujmú a vedú k efektívnejšiemu pochopeniu učiva a jeho zapamätaniu si. Významnú rolu pritom zohráva nielen permanentná príprava študentov na predmet, ale i osobnosť učiteľa a jeho prístup k vyučovaciemu procesu. Je v kompetencii vyučujúceho, či a do akej miery je ochotný vzdať sa tradičných postupov.

2. LATINSKÝ JAZYK A IKT

Za základný stavebný prvok vzdelávania je považovaná komunikácia v jej rozmanitých formách, vďaka čomu sa stále výraznejšie presadzujú v edukačnom procese aj informačné a komunikačné technológie. (Šušol – Hrdináková – Rankov, 2005). Pri štúdiu klasických jazykov je však konverzačná zložka úplne potlačená a výučba sa zameriava na nekonverzačné zručnosti, t.j. na čítanie. V značnej miere sa využíva aj preklad. Zdanlivo preto vyvstáva otázka, či pri absencii komunikatívnej zložky majú vo vyučovaní a učení sa latinského jazyka informačno-komunikačné technológie svoje miesto, i keď je všeobecne známe, že prispievajú k zefektívneniu a internacionalizácii vzdelávania, umožňujú brať do úvahy individuálne rozdiely v dosiahnutej úrovni poznania a vyberať také zdroje, ktoré sú vhodné pre konkrétneho študenta, zefektívňujú proces skúšania – urýchľuje sa spätná väzba a uľahčuje spracovanie výsledkov. (Šušol – Hrdináková – Rankov, 2005). Oproti tradičnému vyučovaniu prezenčnou formou, v ktorej má pedagóg okamžitú spätnú väzbu a môže sledovať záujem a pokles

pozornosti študenta a následne adekvátne reagovať, elektronické vzdelávanie umožňuje študentom zapojiť sa aj do kurzov, ktoré by pre nich za iných okolností boli nedosiahnuteľné. Charakter úloh im umožňuje riešiť úlohy vtedy, keď sa cítia pripravení, nie vtedy, keď to od nich chce učiteľ. (Rozgiene – Medvedeva – Straková, 2008). Klasickí filológovia si však na Slovensku zatiaľ len v obmedzenej miere uvedomujú tento potenciál, ktorým moderné informačno-komunikačné technológie v oblasti didaktiky klasických jazykov disponujú. Podľa Uherovej viaceré výskumy ukázali, že obľúbenosť jednotlivých predmetov závisí vo veľkej miere od osobnosti učiteľa. Môžeme konštatovať, že študenti oceňujú okrem charakterových vlastností a odborných vedomostí u učiteľa nielen to, čo ich dokáže naučiť, ale aj spôsob, akým to robí, teda to, ako ich dokáže zaujať, či vie podnietiť ich zvedavosť a rozvíjať ich motiváciu a tvorivosť. Učitelia by nemali zabúdať na individuálne osobitosti študentov, mali by sa snažiť, aby vyučovacie hodiny boli zaujímavé, aby sa podľa možnosti mohol vo vyučovaní každý aktívne prejaviť (2013).

Pretože súčasné trendy digitalizovať formy vzdelávania nemôžu ignorovať ani predmet ako *Latinský jazyk*, zrodila sa z potreby inovovať vyučovanie latinského jazyka v študijnom odbore 2.1.35 Prekladateľstvo a tlmočníctvo myšlienka projektu *KEGA č. 011PU-4/2013 Latinský jazyk a antická civilizácia formou e-learningu ako podpora dištančného štúdia pre hispanistov*. Virtuálne edukačné prostredie otvára pedagógom cestu k netradičným formám výučby, poskytuje im rôznorodé možnosti prepojenia jazyka s kultúrou, podporuje realizáciu výučby latinčiny dištančne (jeden z cieľov projektu), a zároveň ponúka novú dimenziu možností integrácie výučby latinčiny v súčasných študijných odboroch a programoch. Poslucháčom umožňuje nadobudnúť všeobecný kultúrny rozhľad, ale i schopnosť hľadať a nachádzať súvislosti, obohacovať a kultivovať materinský jazyk a byť schopný riešiť rébusy antického sveta kódované prostredníctvom alúzií alebo intertextuality v reči i literatúre.

2.1 Elektronická podpora výučby latinčiny

Projekt KEGA riešený na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove pozostáva z vytvorenia troch modulov – gramatického, kultúrno-referenčného a interdisciplinárneho. Kým kultúrno-referenčný a interdisciplinárny modul sú orientované na kultúrne reálie antického sveta a ich odraz v súčasnej literatúre a publicistike či sekundárne i v odbornom jazyku, gramatický modul sa sústreďuje na sprostredkovanie latinského jazyka, jeho morfológie a syntaktickej štruktúry študentom hispanistiky tak, aby vnímali jeho paralely so španielčinou už od začiatku štúdia. V prvom roku riešenia projektu boli snahy riešiteľského kolektívu sústredené na prípravu elektronických kurzov latinského jazyka 1 – 4, ktorých cieľom je už na elementárnej úrovni motivovať študentov k hľadaniu paralel medzi latinským a španielskym jazykom. Riešitelia vypracúvajú kurzy v súlade s harmonogramom učiva pre bakalársky stupeň štúdia v systéme Moodle, ktorý je systémom s otvoreným kódom a je prístupný na FF PU. Jedna vyučovacia jednotka integruje gramatický materiál, cvičenia určené na jeho praktický nácvik, slovnú zásobu a doplnkové aktivity.

Výstupom gramatického modulu je okrem e-kurzov aj skriptum v elektronickej podobe, ktoré smeruje pozornosť študentov prioritne k zmenám, ku ktorým dochádzalo vo vývine od vulgárnej latinčiny k modernej španielčine vo vokalickom systéme, v morfológii i v lexike. V úvodnej fáze jeho prípravy využil riešiteľský kolektív možnosť spolupráce s dovtedajšími študijnými skupinami v odbore Prekladateľstvo a tlmočníctvo, konkrétne v študijnom programe Španielsky jazyk a kultúra, ktoré absolvovali predmet Latinský jazyk klasickým spôsobom. Riešitelia distribuovali tejto skupine respondentov anketové otázky a vzorový model prvej lekcie pripravovaného skripta. Vypracovaná lekcia bola konštruovaná a zacielená na paralely medzi španielskym a latinským jazykom (Koželová, 2013). Hodnotenie respondentov, ich podnety a názory na štruktúru lekcie, obsahovú stránku, vysvetlenie paralel a prezentáciu slovnej zásoby reflektovali členovia riešiteľského kolektívu pri príprave ďalších častí skripta.

Hoci riešiteľský kolektív orientoval skriptum prioritne na gramatický výklad s exkurzmi o vývoji preberaných javov,

Adverbiá

Adverbiá bližšie určujú pojmy vyjadrené inými slovnými druhmi alebo okolnosti celej vety. Stoja väčšinou pri slovese (*ad verbum*). V latinčine sa delia na prvotné (*prīmītīva*), ktoré sa nedajú odvodiť od iných slov (*crās* zajtra, *diū* dlho, *mox* skoro, *saepe* často, ...), a odvodené (*dērīvāta*). Odvodené adverbiá sa tvoria osobitnými odvodzovacími príponami alebo sú svojím spôsobom zmeravené prosté alebo predložkové pády.

Od adjektív 1. a 2. deklinácie sa adverbiá tvoria pridaním prípony -ē k základu adjektíva, ktorý dostaneme odtrhnutím ich genitívnej koncovky -ī:

clārus *slávny*	G sg. clār-ī	adv. clār-ē *slávne*
pulcher *pekný*	G sg. pulchr-ī	adv. pulchr-ē *pekne*
miser *úbohý*	G sg. miser-ī	adv. miser-ē *úboho*
ALE		
bonus *dobrý*		adv. bene *dobre*
malus *zlý*		adv. male *zle*

- Z hľadiska vývoja adverbií je nutné povedať, že nie všetky adverbiá existujúce v modernej španielčine pochádzajú z latinských tvarov. Rozlišujú sa:
  - adverbiá primárne (pôvodné), ktoré existovali už v latinčine a prešli do španielčiny s príslušnými hláskovými zmenami a niekedy i s pozmeneným významom. Príkladmi sú nasledujúce adverbiá: *circā – cerca, forās – fuera.*
  - adverbiá sekundárne (nepôvodné), ktoré vznikli v priebehu vývoja rôznymi slovotvornými postupmi. Jedným z mnohých zaujímavých príkladov je adverbium *arriba*, ktoré vzniklo z pôvodného latinského spojenia *ad rīpam*, čo v preklade znamená ku brehu, na breh.

Obrázok 1: Gramatický výklad k tvorbe adverbií od adjektív 1. a 2. deklinácie v 6. lekcii

prihliadal i na skutočnosť, že oproti e-kurzom, ktoré sú prístupné len študentom FF PU, má skriptum v elektronickej podobe širšie možnosti využitia. Gramatickú časť skripta doplnil o cvičenia, ktorých úlohou je stimulovať študijnú činnosť používateľov, usmerniť ich prácu s jazykom, vzbudiť u nich záujem o nachádzanie súvislostí medzi latinčinou a modernými jazykmi. Pri tvorbe cvičení sa riešitelia snažili o adekvátne formy s primeranou náročnosťou, ktoré by podporili motiváciu študentov učiť sa, priniesli by žiadaný výsledok a odrážali existenciu obdobných gramatických javov v latinskom a španielskom jazyku. Cvičenia k lekciám sú kombinované. Z hľadiska metodologického je v maximálnej miere využívaná gramaticko-prekladová metóda, zameraná na dedukciu a syntézu, vo výučbe latinského jazyka relevantná a žiaduca. Nevynecháva sa ani komunikačná metóda, ktorá dokazuje, že i v latinskom jazyku je možné konverzovať. Jej využitie samozrejme nie je dominantné, slúži predovšetkým na spestrenie a obohatenie všeobecne využívaných postupov.

5. Zahrajte si scénku alebo porozprávajte o svojej návšteve v reštaurácii:

Devertite ad caupōnam.

caupōna -ae f	*restaurante m*	reštaurácia, krčma
cauponius -ii m	*camarero m*	čašník, krčmár
caupō -ōnis m	*tendero m, tabernero m*	krčmár
coquīna -ae f	*cocina f*	kuchyňa
coquus -ī m	*cocinero m*	kuchár
coquō, ere, coxī, coctum	*cocinar, cocer*	variť
cēnatiō -ōnis f	*comedor m*	jedáleň
mensa -ae f	*mesa f*	stôl
hyalus -ī m	*vaso m, vidrio m*	pohár
cochlear -āris n	*cucharra f*	lyžica
culter -trī m	*cuchillo m*	nôž
fuscinula -ae f	*tenedor m*	vidlička
pōtulenta -ōrum n	*bebida f*	nápoje
cibus -ī m	*comida f*	jedlo
index cibōrum	*menú m*	jedálny lístok
machina cafearia	*cafetera f*	kávovar
mappula -ae f	*pañuelo m, servilleta f*	obrúsok (servítok)

ad caupōnam devertere	*ir al restaurante*	zájsť do reštaurácie
dē caupōna egredī	*irse del restaurante*	odísť z reštaurácie
in caupōna morārī	*estar en el restaurante*	byť v reštaurácii
dēvertō, ere, tī, sum	*desviar, cambiar de dirección*	odbočiť, zastaviť sa
ēgredior, ī, gressus sum	*irse, marcharse, partir, salir*	odísť, vyjsť
moror, āri, ātus sum	*morar, tardar, detener, demorar*	zdržiavať sa, zostávať
assō, āre, āvī, ātum	*asar*	piecť
cēna -ae f	*comida f; cena f*	obed; hlavné jedlo
iūsculum -ī n	*sopa f*	polievka
mensa secunda	*postre m*	zákusok
prandium -ii n	*desayuno m*	raňajky
prandium meridianum	*comida f, almuerzo m*	obed
prōmulsis -idis f	*entrada f, entremés m*	predjedlo
offa -ae f	*bola f, pastel m*	sústo, koláč
oryza -ae f	*arroz m*	ryža
pānis -is m	*pan m*	chlieb
pōma terrestria	*patatas f pl*	zemiaky
carō, carnis f	*carne f*	mäso
carō assāta	*carne asada f*	pečené mäso
carō būbula	*carne bovina f*	hovädzie mäso
carō ferina	*carne de caza f*	divina
carō suilla	*carne de porcino f*	bravčové mäso
carō vitulīna	*carne de ternera f*	teľacie mäso
carō gallīnācea	*carne de pollo*	kuracie mäso

Obrázok 3: Časť slovnej zásoby k tvorbe dialógov o návšteve reštaurácie (29. lekcia)

Cvičenia sú typovo rozmanité, v zásade majú charakter primárny, automatizačný, opakovací aj kontrolný. Ich výber a kvantita je vždy prispôsobená povahe vysvetľovaných gramatických javov s využitím aktívneho aj receptívneho precvičovania. Cvičenia ludického charakteru (osemsmerovky, hrebeňovky a pod.), reálie z antickej civilizácie a iné zaujímavosti, ako napr. hypertextové prepojenie na rádiové vysielanie aktualít v latinskom jazyku, odkazujú na multidisciplinárny rozmer jeho štúdia, podnecovanie kreativity a zmysel pre detail.

Nuntiī Latīnī

Radiophoniae Finnicae Generalis 21. 3. 2013

http://yle.fi/radio1/tiede/nuntii_latini/papa_franciscus_inthronizatus_40082.html

Papa Franciscus inthronizatus

Papa Franciscus die Martis (19.3.) in Civitate Vaticana inthronizatus est. Missam inauguralem concelebraverunt omnes cardinales Romae praesentes, patriarchae, archiepiscopi non cardinales, magistri generales ordinum religiosorum, ut Societatis Iesu et Ordinis Fratrum Minorum. Aderant moderatores politici et centum triginta duae legationes ex variis orbis terrarum partibus.

Decies centena milia peregrinorum Romam ad inthronizationem Papae videndam advenisse aestimatur. In Plateam Petrianam circiter ducenta milia hominum congregati erant. Securitatem tria milia custodum vigilabant.

Obrázok 3: Krátky text prevzatý z webovej stránky fínskeho rozhlasu (13. lekcia)

Kým cvičenia v rozhraní Moodle a priebeh dištančného kurzu latinského jazyka majú možnosť súbežne kontrolovať dvaja vyučujúci – latinčinár i španielčinár, pri klasickej výučbe vedie seminár len vyučujúci latinského jazyka, čo znamená, že s najväčšou pravdepodobnosťou (ak to nie je vyučujúci s aprobáciou latinský jazyk – španielsky jazyk) má možnosť pracovať so študijnou skupinou len na úrovni latinský – slovenský jazyk. Pri práci so skriptami mu však nič nebráni venovať zvýšenú pozornosť teoretickému aspektu, konkrétne vzniku a vývoju jazyka i podobnostiam medzi nimi, a vďaka kľúču k cvičeniam, ktoré sú súčasťou skripta, nemusí pociťovať zvláštnu bariéru ani pri cvičeniach vyžadujúcich znalosť španielčiny.

Dôležitou zmenou oproti ostatným dostupným študijným zdrojom latinčiny je kompozícia slovníkovej časti jednotlivých lekcií skripta. K dvom bežným dvojjazyčným prekladovým variantom latinský jazyk – slovenský jazyk, pribudol tretí jazykový variant – španielsky. Práve tento upozorňuje na signifikantnú časť slovnej zásoby španielčiny, ktorá pochádza z latinského jazyka. Štruktúra slovníkovej časti je zámerná, stimuluje vizuálny vnem a umožňuje uvedomiť si podobnosť jednotlivých lexikálnych jednotiek v relácii latinčina – španielčina aperceptívnou formou. Recipient si uvedomuje, zapamätáva a v konečnom dôsledku aktivizuje lexikálne jednotky v latinčine aj v španielčine.

Vocābulārium

Nōmina substantīva

Alexander -drī m	*Alejandro m*	Alexander
circulus -ī m	*círculo m*	kruh, koleso, obeh
Corinthus -ī f	*Corinto*	Korint
respōnsum -ī n	*respuesta f*	odpoveď
Diogenēs -is m	*Diógenes*	Diogenés, filozof
Macedō -ōnis m	*macedonio*	Macedónec

Adverbia

pariter	*igualmente, también*	rovnako, zároveň spolu
paululum	*poco, poquito*	máličko, trochu
sānē	*sanamente, realmente, ciertamente*	zdravo, múdro, skutočne

Prōnōmina

quisquis, quidquid	*cualquier, cualquiera*	ktokoľvek, čokoľvek

Verba

eō, īre, iī, itūrus	*ir*	ísť, kráčať
ferō, ferre, tulī, lātum	*llevar, portar*	niesť
fertur	*se dice*	hovorí sa, vraj
fiō, fierī, factus sum	*hacerse, pasar, ocurrir, convertirse*	stávať sa, diať sa
fluō, ere, flūxī, -	*fluir*	plynúť, tiecť
mālō, mālle, māluī	*preferir*	radšej chcieť
nōlō, nōlle, nōluī, -	*no querer*	nechcieť
turbō, āre, āvī, ātum	*agitar, inquietar*	rozhádzať, porušiť
volō, velle, voluī, -	*querer, desear*	chcieť

Coniūnctiōnēs

nisi	*si no, pero*	ak nie, ak by nie, keby nie

Particulae

num	*o*	či

Obrázok 4: Slovná zásoba k 22. lekcii

V záverečnej časti skripta má používateľ k dispozícii latinsko-*španielsko*-slovenský slovník, ktorý sumarizuje slovnú zásobu skripta komplexne.

Na bohatý fond latinskej lexiky, ktorá prešla do španielskeho, slovenského a iných jazykov a stala sa ich bežnou súčasťou, poukazuje riešiteľský kolektív v skripte využitím metód komparácie, analógie či paralelizmu jednotlivých každodenných alebo odborných výrazov. Gramatické penzum lekcií dopĺňajú príťažlivé texty súvisiace s územím a kultúrou dnešného Španielska, príslovia, živé slová používané v bežnom živote, publicistike, umení či v oblasti práva. Krátke texty reflektujú gramatiku lekcie a súčasne obsahujú, obzvlášť počnúc 10. lekciou, aj informácie širšieho kultúrno-historického charakteru.

Prečítajte si text a preložte:

Dē Daedalō et Īcarō

Daedalus artifex clārus, quoniam cāsū hominem necāvit, cum parvō fīliō Icarō Athēnīs fūgit et in īnsulam Crētam ad rēgem Minoem vēnit. Iussū rēgis labyrinthum illum clārum aedificāvit. Posteā cōnsilium cēpit Crētam relinquere. Rēx autem Daedalum et Īcarum retinuit. Tum Daedalus dolum excogitāvit: ē pennīs et cērā alās comparāvit, ut cum fīliō āvolāret. Sed Īcarus dēseruit patrem, ducem suum, et aliud iter ēgit. Haec audācia ei fātālis fuit.

Obrázok 5: Text o Daidalovi a Ikarovi z 20. lekcie

San Isidoro de Sevilla (Cartagena, hacia 556 - Sevilla, 636)

Obispo, teólogo y erudito de la España visigoda, elevado a la santidad por la Iglesia Católica y proclamado, más tarde, Doctor Universal de la Iglesia. Su padre, llamado Severiano, pertenecía a un familia hispano-romana de elevado rango social; su madre, en cambio, era de origen visigodo y, según parece, estaba lejanamente emparentada con la realeza.

Obrázok 6: San Isidoro de Sevilla – časť textu v španielčine z 31. lekcie

Hoci riešiteľský kolektív zatiaľ nedisponuje žiadnou spätnou väzbou, pokiaľ ide o e-kurzy (nestali sa ešte komplementárnou súčasťou výučby), predsa dokáže aspoň parciálne zhodnotiť dosah a efektívnosť časti gramatického výkladu a cvičení (cca 20 lekcií), ktoré sú obsahom skripta. Vybrané časti boli použité pri výučbe predmetu Latinský jazyk 1 a 2 pre poslucháčov archívnictva (v danom akademickom roku nebol otvorený latinský jazyk pre hispanistov). Po ukončení semestra využil riešiteľský kolektív opätovne formu ankety a požiadal absolventov predmetu o spätnú väzbu. Celkový počet respondentov bol 6. Anketa obsahuje celkovo 10 otázok týkajúcich sa kompozičnej a obsahovej stránky prebratých lekcií. Spôsob hodnotenia bol určený v rozmedzí piatich stupňov, pričom hodnotenie 1 = výborne, 2 = veľmi dobre, 3 = dobre, 4 = dostatočne, 5 = nedostatočne.
Kompletné znenie anketových otázok je nasledovné:

ANKETA

Hodnotenie učebného materiálu latinského jazyka

Ohodnoťte tvrdenie bodmi 1 – 5, pričom
1 = výborný; 2 = veľmi dobrý; 3 = dobrý; 4 = dostatočný; 5 = nedostatočný

1.	Štruktúra lekcií je prehľadná.
2.	Gramatický úvod lekcií je vysvetlený dostačujúco.
3.	Náročnosť gramatického výkladu je prispôsobená jazykovým znalostiam a zručnostiam študentov.
4.	Vo výklade je dodržaná postupnosť od jednoduchšieho k zložitejšiemu a od známeho k neznámemu.
5.	Krátke texty v lekciách odrážajú gramatické javy vysvetlené v úvode jednotlivých lekcií.
6.	Náročnosť textov v lekciách zodpovedá dosiahnutému stupňu mojej znalosti latinčiny.
7.	Oceňujem rozdelenie novej slovnej zásoby podľa slovných druhov.
8.	Počet cvičení v lekciách je dostačujúci na precvičenie a upevnenie si novej gramatiky.
9.	Cvičenia sú dostatočne typovo rozmanité.
10.	Cvičenia ma nútia vracať sa k už prebratým gramatickým javom.

Poznámka, komentár, názor.

Obrázok 6: Kompletné znenie anketových otázok

Z vyhodnotenia ankety vyplývajú nasledujúce skutočnosti:

1. Štruktúra lekcií je prehľadná. 1,00
2. Gramatický úvod lekcií je vysvetlený dostačujúco. 1,16
3. Náročnosť gramatického výkladu je prispôsobená jazykovým znalostiam a zručnostiam študentov. 1,33
4. Vo výklade je dodržaná postupnosť od jednoduchšieho k zložitejšiemu a od známeho k neznámemu. 1,00
5. Krátke texty v lekciách odrážajú gramatické javy vysvetlené v úvode jednotlivých lekcií. 1,16
6. Náročnosť textov v lekciách zodpovedá dosiahnutému stupňu mojej znalosti latinčiny. 2,00
7. Oceňujem rozdelenie novej slovnej zásoby podľa slovných druhov. 1,00
8. Počet cvičení v lekciách je dostačujúci na precvičenie a upevnenie si novej gramatiky. 1,16
9. Cvičenia sú dostatočne typovo rozmanité. 1,00
10. Cvičenia ma nútia vracať sa k už prebratým gramatickým javom. 1,16

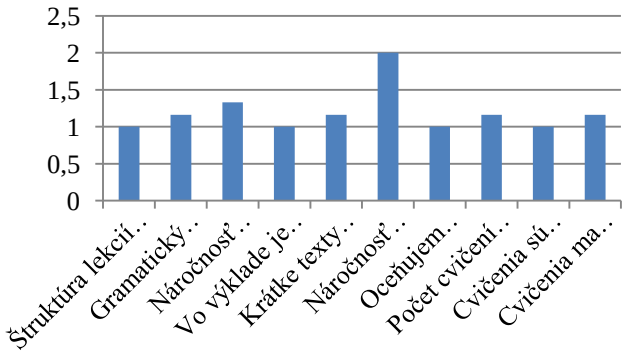

Obrázok 7: Grafické znázornenie hodnotenia respondentov

Respondenti reagovali jednoznačne pozitívne (hodnotenie 1 u všetkých respondentov) na štruktúru lekcií, ich postupnosť od známeho k neznámemu a od jednoduchšieho k zložitejšiemu, rozdelenie slovnej zásoby podľa slovných druhov a typovú rozmanitosť cvičení. Menej jednoznačné boli názory na náročnosť odborného výkladu a textov v lekciách. Tu sa hodnotenia respondentov pohybovali v rozmedzí známok 1 – 3.

Napriek tomu, že výpovedná hodnota ankety je pre riešiteľský kolektív relevantná len do istej miery (oslovení respondenti totiž netvoria cieľovú skupinu, na ktorú je skriptum orientované a nedokázali preto zhodnotiť tie časti lekcií, ktoré sú priamo zacielené na poukazovanie paralel medzi latinským a španielskym jazykom), možno konštatovať, že interaktívny prístup v tvorbe študijných materiálov má svoje opodstatnenie. Častiam, ktoré respondenti označili ako problematické, bude riešiteľský kolektív venovať zvýšenú pozornosť pri modifikácii e-kurzov, aby zvolil vhodnejšiu formu a spôsob ich priblíženia recipientom.

3. ZÁVER

Dynamický rozvoj nových technológií v didaktike, možnosti, ktoré poskytujú elektronické médiá, výhody multimediálneho či hypertextového spracovania učebných materiálov, možnosť prístupu k elektronickým príručkám, správy alebo webové stránky či komunikátory používajúce latinčinu, sú motivujúcim činiteľom pre pedagógov, ktorí môžu týmto entuziazmom vo vzťahu k latinčine povzbudzovať v štúdiu svojich poslucháčov. Dúfame, že finálna podoba predstavených študijných materiálov v elektronickej podobe pootvorí študentom novú bránu k objavovaniu krás a významu

latinčiny, zefektívni jej vyučovanie, upovedomí poslucháčov o skutočnosti, že štúdium latinského jazyka je potrebnou súčasťou jazykovej a kultúrnej prípravy budúcich absolventov v študijných odboroch zameraných na hispanistiku a zvýši ich motiváciu k štúdiu napriek tomu, že memorovanie, dril, značná časová investícia a náročnosť neprestanú byť súčasťou prenikania k podstate tohto zdanlivo mŕtveho jazyka.

Zdroje

1. KARABOVÁ, K.: Interpretačné aspekty sprítomňovania antického myslenia v medziach vzdelávania. In: *PRIZMA*. Žilina: Fakulta humanitných vied Žilinskej univerzity 2011, s. 1 – 7.
2. KOŽELOVÁ, A.: Overenie výsledkov prípravnej fázy projektu prostredníctvom spätnej väzby – projekt Latinský jazyk a antická civilizácia formou e-learningu ako podpora dištančného štúdia pre hispanistov. In: *FORLANG. Cudzie jazyky v akademickom prostredí. Periodický zborník vedeckých príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 20. – 21. Júna 2013*. Košice: Technická univerzita 2013, s. 126 – 132. ISBN: 978-80-553-1471-6.
2. ORIŇÁKOVÁ, S:. Premeny hláskového systému latinčiny v súčasnej odbornej terminológii. In: *Výučba cudzích jazykov na vysokých školách a univerzitách. Recenzovaný zborník vedeckých prác.* Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2012, s. 281 – 288. ISBN: 978-80-552-0916-6.
3. ROZGIENE, I. – MEDVEDEVA, O. – STRAKOVÁ, Z.: *Integrovanie IKT do vyučovania cudzích jazykov. Príručka pre učiteľov stredných a vysokých škôl a pre vzdelávanie dospelých.* Linz: Johannes Kepler Universität, 2008.
4. ŠUŠOL, J. – HRDINÁKOVÁ, Ľ. – RANKOV, P.: *Informačné a komunikačné technológie vo vzdelávaní.* Bratislava: Stimul, 2005. ISBN: 80-88982-97-9
5. UHEROVÁ, Z.: Bratislava: Stimul, 2005. *Rozvíjanie tvorivosti v procese edukácie z pohľadu študentov.* Grant Journal, Vol. 2, no. 1 (2013), online, s. 52 – 56. ISSN: 1805-0638.